

Jurisprudența națională în domeniul protecției naturii

Judecător Demis-Marius Spărios
Curtea de Apel Brașov

1

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 1611/20.03.2024

S-a solicitat anularea unui Ordin de aprobare a unui amenajament silvic și a invocat, totodată, excepția de nelegalitate a deciziei (etapei) de încadrare emise de Agenția de Protecție a Mediului.

Instanța de fond a admis acțiunea reclamantei, precum și excepția de nelegalitate a deciziei de încadrare. A anulat ordinul de aprobare a amenajamentului silvic.

2

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 1611/20.03.2024

ÎCCJ:

Amenajamentul silvic răspunde definiției de plan sau program prevăzută la art. 2 lit. c) din Hotărârea de Guvern nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, cu modificările ulterioare, fiind inclus ca atare în Ordinul nr. 995/2006 - Anexă pct. 2 lit. e).

3

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 1611/20.03.2024

ÎCCJ:

Acesta prevede lucrări de gestionare și gospodărire a pădurii, ce urmează a fi realizate pe parcursul celor 10 ani de aplicabilitate, fiind definit ca o lucrare multidisciplinară, ce cuprinde un sistem de măsuri privind organizarea și conducerea pădurii spre starea cea mai corespunzătoare funcțiilor multiple ecologice, economice și sociale, ce i-au fost atribuite.

4

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 1611/20.03.2024

ÎCCJ:

Elaborarea amenajamentelor silvice se face în concordanță cu prevederile planurilor de amenajare a teritoriului, sub coordonarea și controlul autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, potrivit art. 21 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 46/2008 - Codul silvic.

5

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 1611/20.03.2024

Procedura privind evaluarea adecvată se realizează în etape, după cum urmează:

- 1. etapa de încadrare a proiectului;*
- 2. etapa studiului de evaluare adecvată, care conține măsurile de reducere a impactului și soluțiile alternative, după caz;*
- 3. etapa măsurilor compensatorii, atunci când nu există soluții alternative și când impactul negativ persistă.*

6

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 1611/20.03.2024

Dintre activitățile enumerate în cadrul primei etape, reclamanta a arătat că reprezentanții autorității nu au efectuat vizite în teren, iar afirmația a fost însușită de instanța de fond.

O asemenea acțiune, în aprecierea Înaltei Curți, nu este, însă, una obligatorie, ci lăsată la latitudinea autorității în domeniu, în funcție de circumstanțele fiecărui caz în parte, de obiectul planului-programului și numai dacă s-ar identifica aspecte ce ar necesita o eventuală verificare.

7

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

S-a cerut anularea Ordinului comun al Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor (fost Ministerul Mediului) și Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 203 din 5 martie 2009 privind Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și de faună sălbatice, precum și suspendarea executării acestuia.

8

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

Instanța de fond (Curtea de Apel Constanța) a reținut nelegalitatea ordinului atacat, sub următoarele aspecte:

a) ordinul atacat nu stabilește modalitatea de identificarea a alternativelor și a faptului că derogarea nu este în detrimentul menținerii populațiilor speciilor respective, concluzionând că nu se identifică titularul obligației, modalitatea de identificare a alternativelor (emitere adrese, spre exemplu), și nu se identifică, măcar exemplificativ, tipuri de alternative (singura luată în discuție în speța de față este relocarea);

9

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

b) în cuprinsul actului contestat nu există norme referitoare la asigurarea transparenței decizionale înainte de executare;

c) lipsa unor reglementări referitoare la modalitatea în care să se verifice aspectele menționate în cererea de derogare, în sensul că nu există o procedură de verificare a aspectelor menționate în cerere;

10

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

d) lipsa garanțiilor pentru arii naturale protejate în cazul acordării unor derogări, reținându-se că, în situația în care o persoană fizică sau juridică, cu excepția celor prevăzute la art. 1 alin. (2) din Procedură solicită acordarea unei derogări pentru o specie protejată care vizează fauna și flora și care se regăsește într-o arie natural protejată, nu se prevede care sunt garanțiile pentru ca aria respectivă să nu fie afectată semnificativ.

11

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

ÎCCJ: Trimiterea la maniera pretins defectuosă în care autoritățile responsabile au procedat la punerea în executare a unei derogări pentru recoltarea a două exemplare de urs brun în baza Ordinului nr. 724/2019 privește strict respectiva procedură de executare, eventualele disfuncționalități specifice unui caz particular nefiind apte să atragă nelegalitatea, *in corpore*, a Procedurii de stabilire a derogărilor reglementată prin actul administrativ cu caracter normativ contestat.

12

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

ÎCCJ: Sub aspectul constând în aceea că ordinul atacat nu stabilește modalitatea de identificare a alternativelor și a faptului că derogarea nu este în detrimentul menținerii populațiilor speciilor respective, Înalta Curte a reținut că titularul acestei obligații este autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, aceasta având posibilitatea de a acționa direct ori prin împuternicirea expresă a structurilor specializate din subordine.

13

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

ÎCCJ: Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în hotărârea Sunday Times c. Regatului Unit a reținut că, desi certitudinea este foarte dezirabilă, aceasta poate impune o rigiditate excesivă, iar legea trebuie să fie în măsură să țină pasul cu circumstanțele în schimbare. În consecință, multe legi sunt în mod inevitabil formulate în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare sunt chestiuni de practică.

14

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

ÎCCJ:

Faza de executare a unei dispoziții derogatorii de la măsurile de protecție a speciilor de flora și faună sălbatice, este precedată de un Ordin, general" de derogare (exemplu, Ordinul 724/2019), act administrativ care urmează procedura de transparență decizională reglementată de Legea nr. 52/2003 și care poate fi contestat inclusiv de organisme sociale interesate.

15

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

ÎCCJ:

Cu privire la situațiile care presupun urgență în executarea unei derogări, este evident că o eventuală parcurgere a unei proceduri care ar putea dilata excesiv durata de timp cuprinsă între luarea deciziei și executarea acesteia, poate deturna însăși scopul derogării, ceea ce nu exclude, însă, răspunderea pentru acordarea, nelegal, a unor derogări pe temeiul unor urgențe care, în fapt, nu s-ar justifica.

16

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2310/03.05.2023

ÎCCJ: Doar persoanelor juridice care gestionează fauna de interes cinegetic li se solicită avizul administratorului/custodelui ariei naturale protejate, însă această lipsă de reglementare nu conduce la anularea actului, pârâtul competent în acordarea derogărilor fiind ținut, chiar în lipsa reglementării în legislația secundară, de respectarea legislației primare (O.U.G. nr. 57/2007, care transpune în legislația națională inclusiv Directiva 92/43), ceea ce presupune, după cum a susținut și pârâtul, avizul Agenției pentru Ariei Naturale Protejate

17

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

S-a solicitat anularea Hotărârii Guvernului nr.349/2016 privind declararea zonei „Acumulare Văcărești” ca parc natural și instituirea regimului de arie naturală protejată.

Instanța de fond (Curtea de Apel București) a respins acțiunea

18

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

ÎCCJ: - nu rezultă că terenul notificat se află în zona "Acumulare Văcărești";

- nu s-a depus la dosarul cauzei o hotărâre judecătorească prin care să se constate preluarea abuzivă a terenului în proprietatea Statului Român;
- chiar în ipoteza în care s-ar considera că terenul notificat de reclamante se înscrie în zona reglementată de H.G. nr. 349/2016, terenurile situate în zona "Acumulare Văcărești" se află în domeniul public, însă nu ca efect al prevederilor H.G. nr. 349/2016, acest regim juridic fiind preexistent emiterii actului atacat,

19

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

•ÎCCJ:

- prin actul atacat nu a operat nicio schimbare a regimului juridic al bunului în litigiu, acesta fiind și rămânând în proprietatea publică a statului, titularul dreptului putând dispune cu privire la modul de folosire a terenului, inclusiv cu privire la destinația acestuia, atât timp cât reclamantele nu au dovedit că terenul în litigiu are un alt regim juridic decât cel ce reiese din actele normative anterior enumerate.

20

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

ÎCCJ:

- emiterea actului administrativ contestat s-a realizat în temeiul dispozițiilor art. 8 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011, cu modificările și completările ulterioare;

21

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

ÎCCJ: - emiterea actului administrativ contestat s-a realizat în temeiul dispozițiilor art. 8 alin. (1) lit. b) din OUG nr. 57/2007: *"Declararea zonelor naturale și instituirea regimului de arie naturală protejată se fac după cum urmează: (...) b) prin hotărâre a Guvernului, pentru rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei, geoparcuri, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;"*

22

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

ÎCCJ: Art. 11 din OUG 57/2007: documentația necesară în vederea instituirii regimului de arie natural protejată de interes național trebuie să cuprindă următoarele documente: a) studiul de fundamentare științifică; b) documentația cartografică cu limitele ariei naturale protejate, cu evidențierea categoriilor de folosință a terenurilor; b¹) suprafața și situația juridică a terenurilor, cu precizarea proprietarilor la data înființării ariei; b²) hotărârile consiliului comunal, orășenesc, municipal sau județean, după caz, de avizare a suprafeței administrative ce va urma să facă parte din aria naturală protejată; c) avizul Academiei Române.

23

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 4068/25.08.2020

ÎCCJ: din documentele depuse la dosarul cauzei, rezultă că această documentație a fost întocmită, studiul de fundamentare științifică fiind realizat de inițiatorul proiectului - Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, iar Consiliul General al Municipiului București a emis Hotărârea nr. 104/28.05.2015 privind abrogarea Hotărârii Consiliului General al Municipiului București nr. 83/29.04.2014 și avizarea suprafeței administrative ce va urma să facă parte din aria natural protejată "Parcul Natural Văcărești". Totodată, proiectul a fost avizat de către Consiliul Legislativ și de către Academia Română și a fost pus în dezbatere publică, astfel cum rezultă din minuta dezbaterii publice din 17.12.2015, publicată la 21.12.2015.

24

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

S-a cerut anularea parțială a Hotărârii Guvernului nr. 230/04.03.2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora, în sensul restrângerii limitei sudice și estice aferente Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina la terenurile existente în parc cu excepția terenurilor proprietatea reclamantului și excluderea din acest parc a terenurilor proprietatea reclamantului.

25

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

C.A.: scopul reglementării conținute în HG atacată îl constituie încadrarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și naturale în categoriile de management corespunzătoare, publicarea hărților și a descrierilor limitelor pentru toate rezervațiile biosferei, parcurile naționale și parcurile naturale în vederea evidențierii în planurile de urbanism și de amenajare a teritoriului, precum și luarea măsurilor ce se impun în vederea asigurării unui management adecvat și instituirii unor măsuri eficiente care să garanteze ocrotirea, conservarea și utilizarea durabilă a patrimoniului natural, **care este un obiectiv de interes public major**

26

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

C.A.:

Deși proprietatea privată este garantată și ocrotită prin Constituție, același act normativ stabilește și posibilitatea restrângerii, prin lege, a exercițiului acestui drept, cu respectarea cerințelor art. 49 alin. 2 din Constituție, forma în vigoare la data adoptării hotărârii atacate, și anume ca această restrângere să fie proporțională cu situația care a determinat-o și să nu atingă existența dreptului sau a libertății.

27

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

C.A.: H.G. nr. 230/2003, atacată în cauză, nu a afectat existența dreptului de proprietate al reclamantului, ale cărui prerogative puteau fi exercitate, însă în limitele stabilite de O.U.G. nr. 236/2000. Astfel, art. 14 alin. 2 din ordonanță prevedea că în perimetrele ariilor naturale protejate și în vecinătatea acestora, precum și a altor bunuri ale patrimoniului natural supuse unui regim special de protecție și conservare este interzisă orice lucrare sau activitate susceptibilă să genereze un impact negativ asupra acestora.

28

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

C.A.:

Ulterior emiterii hotărârii atacate, a fost reglementat dreptul proprietarilor terenurilor cuprinse în ariile naturale protejate de a beneficia de plata unor compensații pentru pierderile generate prin respectarea prevederilor restrictive din planul de management, prin art. 21 alin. 2 din O.U.G. nr. 236/2000 modificată prin Legea nr. 345/2006 și apoi prin art. 22 alin. 6 din O.U.G. nr. 57/2007.

29

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

C.A.: Neinformarea reclamantului cu privire la demararea procesului de includere a terenurilor proprietatea sa în zona de protecție integrală a Parcului Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina nu poate constitui motiv de anulare a H.G. nr. 230/2003, întrucât O.U.G. nr. 236/2000, forma în vigoare la data adoptării hotărârii atacate, nu prevedea obligația informării deținătorilor de terenuri. Această obligație a fost instituită în sarcina autorității publice doar prin art. 12 din O.U.G. nr. 57/2007.

30

SENTINȚA CA ALBA-IULIA NR.63/17.03.2022

C.A.:

Aspectele invocate de către reclamant relativ la modul de elaborare a Planului de management al Parcului Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina nu pot face obiectul analizei instanței în cauza pendinte în lipsa unui petit privind anularea actului administrativ prin care a fost aprobat sau revizuit Planul de management.

31

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

S-a solicitat anularea prevederilor Ordinului Ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 1460/24.08.2021, privind aprobarea cotelor de recoltă la unele specii de păsări admise la vânătoare.

Instanța de fond a admis acțiunea și a anulat, ca fiind nelegal, ordinul atacat

32

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ: Datele obținute prin metoda inelării sunt cele mai solide și mai relevante date, pentru dinamica demografică a speciilor de păsări. Studiile pe baza metodei inelării oferă informații populaționale vitale pentru vânătoare precum informații despre mortalitatea populațiilor, despre productivitatea și rata de supraviețuire a populațiilor în diverse etape ale vieții, despre abundența populațiilor, iar aceste date demografice sunt, evident, date despre niveluri populaționale.

33

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ:

Faptul că studiile prin metoda inelării sunt utilizate pentru estimarea efectivelor aflate în pasaj, reiese din "Ghidul standard de monitorizare a speciilor de interes comunitar din România, ediția 2014".

La capitolul 7.2 din Ghid, numit "Protocol de monitorizare pentru migrația speciilor cântătoare" se prezintă ca metodologie de monitorizare a migrației păsărilor cântătoare, "procedura de inelare a păsărilor".

34

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ: Prima instanță a reținut incidența obligatorie în speță, a jurisprudenței CJUE în materie, și anume, Hotărârea din data de 13 decembrie 2007, Cauza Comisia vs Irlanda, C-418/04, în care Curtea de Justiție a obligat Irlanda să transpună în legislația națională prevederile art. 10 din Directivă reținând că efectuarea cercetărilor prevăzute la art. 10 și la Anexa nr. V din Directiva Păsări sunt obligatorii și nu facultative, și prin urmare, constatând nelegala adoptare a prevederilor art. 1 alin. (1) și a anexelor 1-3 din Ordinul 1460/2021.

35

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ: neinterzicerea expresă în textul legii a delegării unor atribuții către structurile teritoriale de specialitate a aprobării modificării cotelor de recoltă nu echivalează cu atribuirea directă a unor astfel de competențe, cu atât mai mult cu cât legislația secundară - O.U.G. nr. 32/2015, H.G. nr. 743/2015, OMMAP nr. 456/2016 - nu folosesc noțiunea de stabilire și aprobare, ci doar noțiuni adiacente, respectiv monitorizare, implementare, control, noțiuni care în mod evident nu pot fi asimilate termenului de stabilire a cotelor de recoltă.

36

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ:

Dispozițiile art. 13 alin. (2) din H.G. nr. 143/2015 fac referire exclusiv la implementarea de către Gărzile Forestiere a politicilor autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, atribuție care în niciun caz nu se poate confunda cu delegarea de competență în favoarea acestor structuri în ceea ce privește stabilirea cotelor de recoltă.

37

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ:

Art. 5 din Ordinul MMAP contravine dispozițiilor art. 6 și art. 77 din Legea nr. 24/2000, raportate la dispozițiile art. 34 din Legea nr. 407/2006, pentru că nu instituie o regulă necesară și suficientă care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă iar necesitatea emiterii/adoptării acestui articol nu rezultă din cuprinsul art. 34 din Legea 407/2006.

38

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ:

Din textul art. 34 din Legea 407/2006, rezultă cu claritate că vânarea exemplarelor de faună sălbatică aflate în intravilan se face în limitele/cu respectarea cotelor de recoltă și a derogărilor stabilite, în condițiile în care cotele se stabilesc în baza art. 6 alin. (1) lit. f) din Legea 407/2006, iar derogările se stabilesc în baza art. 38 din O.U.G. nr. 57/2007.

39

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ:

Totodată din interpretarea art. 34 nu rezultă abilitarea MMAP de a stabili/aproba cote suplimentare de recoltă (pentru situațiile în care: cotele de recoltă la speciile de păsări au fost realizate sau nu a fost aprobată cotă de recoltă sau nu este perioadă de vânătoare) printr-o dispoziție specială care să deroge de la prevederile art. 6 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 407/2006.

40

Decizia ICCJ-S.c.a.f. nr. 2482/11.05.2023

ÎCCJ: Așadar, reiese că dispozițiile art. 34 din Legea 407/2006 nu autorizează MMAP să suplimenteze cotele de recoltă la speciile de interes cinegetic -sau să aprobe noi cote de recoltă, diferite de cele aprobate prin prezentul Ordin-, printr-o procedură distinctă de cea stabilită la art. 6 alin. (1) lit. f) din aceeași lege, în vederea recoltării/vânării acestor specii pe tot timpul anului, în intravilanul localităților, ceea ce înseamnă că, din perspective art. 34 din Legea 407/2006, nu există necesitatea emiterii/adoptării art. 5 din Ordinul Contestat.

41

Decizia nr. 154/A/28.02.2023 a Curții de Apel Oradea – secția penală

Condamnare pentru infracțiunea de amplasare de construcții în afara zonei de dezvoltare durabilă din ariile naturale protejate, prevăzută de art. 52 alin. (1) lit. i) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007

42

Decizia nr. 154/A/28.02.2023 a Curții de Apel Oradea
– secția penală

Fapta inculpatei de a amplasa o construcție în afara zonei de dezvoltare durabilă a ariei naturale protejate Parcul Natural Apuseni, respectiv pe un teren aflat în zona de protecție integrală, în afara zonei de dezvoltare durabilă, construcție destinată unei activități de comerț, este tipică, întrunind atât sub aspect obiectiv, cât și subiectiv elementele constitutive ale infracțiunii de amplasare de construcții în afara zonei de dezvoltare durabilă din ariile naturale protejate, prevăzută de art. 52 alin. (1) lit. i) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007.

43

Decizia nr. 154/A/28.02.2023 a Curții de Apel Oradea
– secția penală

Elementul material al laturii obiective constă în amplasarea de către inculpată a unei construcții în afara zonei de dezvoltare durabilă dintr-o arie naturală protejată, construcție destinată unei activități de comerț, iar nu administrării ariei naturale protejate, prevenirii unor calamități naturale sau în scopul asigurării securității naționale;

44

Decizia nr. 154/A/28.02.2023 a Curții de Apel Oradea
– secția penală

Urmarea imediată constă în starea de pericol creată pentru conservarea habitatului natural, a florei și faunei sălbatice, legătura de cauzalitate rezultând din materialitatea faptei;

45

Decizia nr. 154/A/28.02.2023 a Curții de Apel Oradea
– secția penală

Sub aspectul laturii subiective, inculpata a acționat cu intenție, în modalitatea reglementată de art. 16 alin. (3) lit. b) Cod penal, prevăzând că prin amplasarea construcției în afara ariei de dezvoltare durabilă dintr-o arie naturală protejată pune în pericol habitatul natural, flora și fauna și chiar dacă nu a urmărit această consecință, a acceptat posibilitatea producerii ei (intenție indirectă).

46

**MULȚUMESC
PENTRU ATENȚIE!**